

Den færøske situation

Vit prenta her eina røðu, sum Jákup Lindenskov fólkatingslimur, helt á fundi í ting-bólki danska javn-aðarfloksins

Jeg har ønsket her i gruppen at gøre nogle kommentarer vedrørende de til stadighed tilbagevendende — og for os så væsentlige forhandlinger, der flere gange hvert eneste år føres mellem Færøerne/regeringen på den ene side og EF på den anden side, om vore fiskerirettigheder i fælles rigsområder og i EF-områder.

Utilfredsheden blandt færinger er tiltagende over EF's tilsyneladende ligegyldige holdning overfor Færøernes erhvervs-situation og fremtid.

Det færøske Socialdemokrati er blandt de meget utilfredse, vi må nu erkende EF's totale mangel på hensynstagen til Færøerne, der jo totalt er afhængig af fiskeri.

For os at se, er det kun et tidsspørgsmål, før vi totalt fratages alle fangstmuligheder på meget væsentlige fjernfiskeområder, de områder, der ligger udenfor færøsk område, men indenfor rigsområdet.

Den aktuelle situation hvor rejeflåden og notflåden ligger i havn og har ligget der siden før jul 1980 p. g. a. EF's blokering af fiskeriet, udvikler sig hastigt hen imod en katastrofe.

200 sømlegrænsen og den vedholdende nedtrapning og udelukkelse fra EF's fiskeområde, har medført at vi efterhånden er totalt afskåret fra vort traditionelle fiskeri i adskillige fjernfarvande, fx i Grønland.

Omstillingen til mest muligt at kunne fiske i egne farvande er det ikke muligt at gennemføre i samme takt, som vi mister muligheder i de traditionelle fiskeområder.

Endnu en vanskelighed består i, at vi faktisk kun har begrænset mulighed i det indvundne areal indenfor sømlegrænsen.

Op mod Island og ned til Shetlandsøerne er afstanden knapt det halve af 200 sømil.

De traditionelle færøske fiskerier strækker sig højst ud til 24 sømil og det der ligger udenfor dette område er bortset fra Færøebanken kilometer dybt visse steder — og dette fiskeri fordrer helt andre fiskeredskaber, skibe og expertice, end dem vi har.

Derudover kræves investeringer, der ikke er sammanlignelige med dem, vi hidtil har måttet forøge. Her er det skibe i 40—80 millions-klassen, der skal til.

På kort sigt således kun udsigt til nedgangstider, hvis den nuværende isolationspolitik fra EF overfor Færøerne opretholdes.

Vi har hidtil kunnet forhandle os til fiskerirettigheder hos de forskellige lande, hvor vi har tradition for at fiske. Disse aftaler er yderst værdifulde og har haft en nogenlunde stabil karakter, hvad der ikke kan siges om fiskeriforholdene med EF. Disse bliver kun dårligere, ja, er nu så dårlige, at det færøske Socialdemokrati ikke kunne stemme for det sidste forhandlingsresultat ved dets fremlæggelse i Lagtinget i januar 1981.

Samtidig må man notere sig en stigende imperialistisk holdning indenfor EF. De smukke intensioner om en naturlig arbejdsfordeling lande og nationer imellem blev aldrig virkelighed, tværtimod indtager EF en egoistisk og selvhævdende holdning, hvor man lader andre lande udgælde for EF's manglende evne til at leve op til rollen som en fredsbevarende og stabiliserende faktor i den verdenspolitiske situation.

EF's hensynsløshed — hvor man lader verden vente, mens den endeløse storvask finder sted — mærker vi særligt på Færøerne for tiden, hvor vi sagesløst er taget som gidsler i en intern fiskeristrid.

Da vi i sin tid kom til den slutning, at vi bedre kunne forhandle os til rettigheder ved at stå udenfor EF, var dette bl.a. begrundet i en manglende EF-fiskeripolitik, men samtidig forlod vi os på skiftende regerings forsikringer om, at færøske rettigheder, som danske statsborgere, ikke kunne anfægtes af et dansk EF-medlemskab.

Endvidere manglede vi fantasi til at forestille os, at Danmark legalt kunne afgive den andel af dansk suverænitet i fiskerispørgsmål, som udgør Færøerne, til Brüssel.

Vi anser dette simpelt hen for at være en ulovlig handling og vil fortsat bekæmpe den eftergivenhed den danske regering har udvist ved at opgive modstanden mod EF-juristernes fortolkning af hjemmestyrelovens status i relation til Danmarks EF-forpligtelser.

Vi må nu erkende, at vi ikke fremover har mulig-

hed for at forhandle os til rettigheder, hvis vi fortsat skal betale 100% kompenserende fiskerirettigheder til EF i færøsk område og dette vil simpelthen føre til en katastrofal nedgang for Færøerne.

Dengang vi valgte at stå udenfor EF var det fordi vi umuligt kunne acceptere de betingelser medlemskabet krævede, specielt på fiskeriområdet.

Det skal ikke skjules, at specielt Socialdemokratiet på Færøerne gang på gang har påvist, at vi i kraft af rigsfællesskabet fremdeles ville bibeholde rettigheder i fangstfelter udenfor riget. Dette synspunkt er da også nedfældet i rammeaftalen med EF, som en understregning af, at EF ville forpligte sig p.g.a. Danmarks forpligtelser i relation til rigsdelen Færøerne (EF erkl. 4/2—74). Dette løfte blev afgivet af regeringen i 1971 og vi tog det som en understregning af, at hjemmestyret — selvstyreordningen — ville sikre fortsatte rettigheder, og vi mener stadigvæk at denne nedfælgelse ikke bør anfægtes.

Lagtinget har for nylig behandlet et forslag fremsat af Republikanerne, hvori alle partier i og for sig har sagt sig enige i, at man skal tage kontakt med Island og Grønland med henblik på at få en aftale i stand om at disse 3 lande fremover skal samarbejde om retten til fiskeriet i landenes respektive områder. Dette som en følge af, at vi nu må konstatere, at vi ikke mere tillades fiskerirettigheder i rigsområdet.

Under lagtingsdebatten understregedes, at en opsigelse af den indgåede rammeaftale, nu står for døren.

Yderligere er situationen nok ville medføre ændringer af selve hjemmestyreloven, hvilket Socialdemokratiet og Sambandspartiet ikke er særlige varme tilhængere af.

Samtidig stilles vi i den vanskelige situation, at vi tvinges til at deltage i en stadig mere accentueret debat om NATO-anlæggene på Færøerne, hvor det simple spørgsmål rejser sig, om hvorfor vi skal lægge øjne og øren til forsvaret af en sammenlutning, der økonomisk klemmer livet ud af Færøerne.

Vi mener ikke, at Færøerne har opnået en rimelig kvote i EF's fiskeriområder, specielt ikke disse, som forhen tilhørte riget, således som der i sin tid blev givet løfter om.

Vi i det færøske Socialdemokrati vil gøre, hvad vi kan for at vinde forståelse for det synspunkt, at Færøerne tildeles en sådan kvoteandel, af vort hovederhverv — fiskeriet — ikke kuldsejler.

Jeg vil understrege — færøsk fiskerierhverv er ikke et erhverv blandt mangfoldige eksporterhverv på Færøerne, men er det erhverv, der udgør det eneste eksistensgrundlag, vi kan bygge på.

Under hele processen med gennemførelsen af fiskerigrænseudvidelserne har Socialdemokratiet på Færøerne råbt vagt i gevær overfor dem, der hylkede en 200 sømlegrænse jo før jo bedre.

Vi henviste til, at vi dårligt kunne forvente at indvinde det i egne farvande, som vi udadtil ville tabe ved udelukkelse fra gamle fangstfelter ved Island, Grønland, New Foundland og andre steder. Dette synspunkt deltes af de fleste partier, omend ikke alle — og i dag kan vi kun konstatere rigtigheden heraf.

Det vi har brug for er en forståelse for, at Færøerne ikke kan bødofede sig selv, hvis vi ikke opnår specielle betingelser vedrørende fiskefangst, indtil vi ad åre har indvundet erfaring nok på eget havområde, der som nævnt er et hav, der på visse steder er kilometer dybt.

Jeg har sagt dette, for at gruppen skal vide, ja, for at der ikke skal herske nogen tvivl om, at vi i det færøske Socialdemokrati af yderste evne vil medvirke til at tilvejebringe aftaler, der på bedste måde tilgodeser det færøske samfunds tarv — og jeg mener oprigtigt, at vi efterhånden bliver behandlet som de kastede i et fællesskab, der dog er stædfæstet ved en beslutning i det danske Folketing i 1948.

Jakob Lindenskov

Tórólvur reisir spurningin um farmaflutningin í Sandoyinna

Málið um farmaflutningin til og úr Sandoyinni hevur verið ógvuliga átroðkandi í vár. Støðan hevur verið tann, at Pride hevur áður røkt regluliga sigling við farmi í Sandoyinna umframt Rituna, sum mest hevur røkt ferðafólkaflutningin.

Henda støða er nú broytt við tað, at Tróndur er settur í sigling fyrri Sam um Vestmanna-sund.

Tórólvur Mohr Olsen, sum er tingmaður fyrri Sandoyar valdømi hevur saman við Hans Marius Joensen, ið eisini er valdur á Sandoyinni, reist málið á tingi og greiðir Tórólvur í viðmerkingunum frá, at Ritun nú hevur verið einsamall um siglingina ta seinastu tíðina.

Hann upplýsir eisini, at kommunurnar á Sandoyinni hava heitt á Strandferðsluna og biðið um at fáa Pride aftur í hesa sigling sambært galdandi ferðalætan. Strandferðslan hevur svarað, at Pride fer at sigla inn á Skálafjørðin framvegis fyrri Tróna, og skal farmaflutningurin í Sandoyinna loysast á tann hátt, Pride kann gera eykatúrur tá tørvur er á hesum.

Tórólvur og Hans Marius halda ikki, at fólk og virki í Sandoyinni kunnu vera nøgd við hesa loysn, tí honer heilt upplagt eitt afturstig í mun til ta service, ið sandoyingar hava havt árin frammanundan. Her hugsa teir bæði um flutning av farmi og bilum. Teir vísa eisini á, at eingin heilsøla er í oynni og ger hetta, at

átroðkandi tørvur er á jøvnum farmaflutningi eftir eini fastari ferðalætan til oynna. Í sama viðfingi verður mint á, at hetta, at allur farmaflutningur til og úr Sandoy verður lagdur yvir á Rituna er til miklan ampa bæði fyrri ferðafólk og manning á Rituni.

Skopunnar Havn

Annars frættist úr tinginum, at arbeiddi við figgarlóginu liggur lamið, av tí at samgongan er farin at klandrast um Skopunnar Havn og bergholsgerðir í Kalsoyinni. Hetta hevur ført til, at viðgerðin — tað sindrið sum hóast alt er — er tikin úr figgarnevndini og flutt út í Tinganes. Harvið er andstöðan í roynd og veru avskorin frá, at viðgera uppskotið frá samgonguni i nevnd. Hon má lata segn noyða við at taka hesa viðgerð í tingsalium. Hetta man vera eindømi í føroyskari parlamentariskari søgu og mundi eingin annar figgarnevndarformaðuruttan tann núsitandi latið sær slíkt lynda.

